

Land	Danmark
Domstol	Vejle ret
Parter	Anonymiseret
Dato for afgørelse	24. juli 1985
Afgørelsestype	Dom
Status	Retskraftig
Dato for publicering i domsdatabasen	10. juni 2020
Omtalt i It-kontraktret, 2. udgave	s. 79, 109, 112
Gengivet fra	Edb-retlige afgørelser 2, redigeret af Strange Beck og Ole Bruun Nielsen (1986) Dataforeningens Forlag

Resumé

Sagen angik omfanget af leverandørens rådgivningspligt. Parterne var uenige om, hvorvidt det udgjorde en mangel, at faktureringsystemet var ikke i stand til at håndtere det antal varenumre, som kunden brugte, og som det hidtidige system kunne håndtere. Et krav herom fremgik ikke af parternes aftale, men retten fandt, at dette var en væsentlig forudsætning for kunden, som var kendelig for leverandøren. Leverandøren var derfor nærmest til at bære risikoen herfor. Retten lagde i sin vurdering vægt på, at det hidtidige system var stillet til rådighed for leverandørens repræsentanter, at antallet af varenumre blev drøftet, og at det umiddelbart var muligt at konstatere, at det nye system ikke havde samme kapacitet som det hidtidige. Retten udtalte dog, at de konkrete omstændigheder var afgørende for sagens resultat, og at der ikke generelt gjaldt en pligt for leverandøren til at foretage en dyberegående analyse af den potentielle kundes behov.

Nøgleord: leverandørens rådgivningspligt, ophævelse, mangler, forudsætningslæren

VEJLE CIVILRETS DOM AF 24. JULI 1985

Bs 2586/83

K

mod

S

BRISTEDE FORUDSÆTNINGER: Antaget, at en for køberen af et EDB-anlæg væsentlig forudsætning var bristet, da det leverede anlæg havde en ringere kapacitet end det hidtil anvendte anlæg især med hensyn til specifikation inden for varegruppen. Efter de foreliggende omstændigheder fandtes sælgeren som den teknisk sagkyndige nærmest til at bære risikoen for, at en for køberen væsentlig og relevant driftsmæssig forudsætning svigtede.

FORUDSÆTNINGER (KØBERS): Selvom det ikke kunne anses for godtgjort, at køberen af et EDB-anlæg inden tilbudsgivningen over for sælgeren havde tilkendegivet sine forudsætninger om anlæggets kapacitet, blev det antaget, at det måtte være kendeligt for en sælger af et EDB-anlæg, at en køber af et anlæg til afløsning for et bestående forventer i hvert fald samme tekniske kapacitet og ikke tilbagegang på væsentlige punkter.

UNDERSØGELSESPLIGT, SÆLGERS: Der kunne ikke ved salg af et standard EDB-anlæg som det foreliggende stilles krav til sælgeren om forinden ud fra et eksisterende anlæg at foretage dyreberegående analyse af den potentielle købers behov. Retten fandt dog, at sælgeren som særlig sagkyndig i et tilfælde som det foreliggende, hvor man var klar over betydningen af varenenumrenes antal, og hvor en sagkyndig umiddelbart ud fra bilag til det eksisterende anlæg kan konstatere, at det hid-

til anvendte nummersystem har større kapacitet end det nye, burde have foretaget en nøjere gennemgang af de to nummersystemer med køberen.

LITTERATUR: Blume, s. 93-97.

K var i forsommeren 1982 kommet i kontakt med EDB-firmaet S, da K ønskede at udskifte sit eksisterende EDB-anlæg med et nyt. En konsulent fra S aflagde besøg hos K, og den 3. juni s.å. afgav S et tilbud til K om levering af en micro-computer og en printer for en pris af 49.200 kr. incl. systemarbejde, programmering, levering og igangsætning. Samtidig afgav S tilbud om at udføre elektronisk databehandling på grundlag af K's forventede arbejde med faktureringscomputeren. Tilbudet blev accepteret, og den 10. august 1982 blev faktureringscomputeren installeret hos K.

Det viste sig imidlertid snart, at det nye anlæg ikke havde samme kapacitet som det gamle til at foretage den automatiske fakturering, som K hidtil havde anvendt. Det væsentligste problem var, at den leverede maskine ikke kunne rumme de 500 varekonti med underliggende numre til specifikation af materialer, farver osv., som K havde brug for. Ved skrivelse af 18. februar 1983 hævdede K handelen under henvisning til, at anlægget ikke kunne anvendes i virksomheden og ikke opfyldte det, som var lovet i tilbudet af 3. juni 1982.

Da S ikke ville anerkende ophævelsen, anlagde K den 31. oktober 1983 sag mod S, hvor K påstod S tilpligtet mod udlevering af det leverede udstyr at betale K 67.271 kr., samt anerkende, at aftalen om elektronisk databehandling var uforbindende for K. K gjorde gældende, at computeren var uanvendelig til virksomhedens formål, hvorfor en væsentlig forudsætning for købet af anlægget og for indgåelsen af aftalen

om databehandling var bristet. Risikoen for denne forudsætnings svigten måtte hvile på S, der som professionel sælger af EDB-udstyr havde haft adgang til at undersøge og direkte var blevet forevist et materiale hidrørende fra det af K hidtil anvendte system, som klart havde vist S's konsulent, hvilke forventninger K måtte have til det nye anlæg.

S påstod frifindelse og anførte til støtte herfor, at der ikke forelå bristede forudsætninger, som havde været væsentlige og kendelige for S, og som kunne berettige til hæveadgang. S gjorde endvidere gældende, at tilbudet ikke var afgivet på grundlag af S's indgående undersøgelser på K's virksomhed, men på grundlag af de af K selv meddelte oplysninger. Aftalerne var indgået på grundlag af et udførligt specificeret tilbud, der nøje beskrev de ydelser, som S's anlæg ville kunne præstere. K havde ikke oplyst S om de forventninger, man havde til det ny anlæg, og risikoen for de svigtende forudsætninger måtte derfor alene påhvile K.

Der blev afholdt syn og skøn under sagen.

Civilretten i Vejle lagde til grund, at det havde været af væsentlig betydning for K, at et nyt datasystem ikke ville medføre forringelse af det hidtidige systems kapacitet især med hensyn til specifikation indenfor varegruppen. Selvom det ikke kunne anses for godtgjort, at K inden tilbudsgivningen havde tilkendegivet denne forudsætning for S's repræsentant eller udtalt sig om, at det nye system skulle kunne det samme som det gamle, måtte det være en for S kendelig forudsætning, at en køber af et anlæg til afløsning af et bestående forventer i hvert fald samme tekniske kapacitet og ikke en tilbagegang på væsentlige punkter, og at antallet af varenumre i et til et handelsfirma leveret system er af væsentlig betydning.

Selvom der måtte gives S medhold i, at der ikke ved salg af et anlæg som det pågældende kunne stilles krav til en sælger om forinden ud fra et eksisterende anlæg at foretage en

dyberegående analyse af den potentielle købers behov, fandt retten, at S som særlig sagkyndig i tilfælde som det foreliggende, hvor man var klar over betydningen af varenumrenes antal, og hvor en sagkyndig umiddelbart ud fra bilag til det eksisterende anlæg kunne konstatere, at det hidtil anvendte varenummersystem havde større kapacitet end det nye, burde have foretaget en nøjere gennemgang af de to nummersystemer med K. Det kunne ikke antages, at K som ikke EDB-sagkyndig havde haft mulighed for at opdage manglen, før opretningen af det nye system begyndte.

Retten fandt, at S efter de foreliggende omstændigheder som den teknisk sagkyndige var nærmest til at bære risikoen for, at en for K væsentlig og relevant driftsmæssig forudsætning svigtede, og den af K foretagne ophævelse af handelen og den indgåede kontrakt om databehandling måtte derfor anses for at have været berettiget. K's påstand blev herefter taget til følge i overensstemmelse med stævningen.

Vejle civilrets dom

Under denne sag, der er anlagt 31. oktober 1983, har sagsøgeren K v/K1 påstået S tilpligtet til mod udlevering af et stk. 90.921 UNIMAT-faktureringscomputer med tilhørende Microline 82 A printer og 30 minidisketter at betale sagsøgeren kr. 67.271,00 med sædvanlig procesrente heraf fra sagsanlæg til betaling sker, samt anerkende, at aftalen af 9. juni 1982 om elektronisk databehandling på LODS 10-regnskabs-system er uforbindende for sagsøgeren.

Sagsøgeren driver en virksomhed med fabrikation og salg af tasker, kufferter o.l., som dels sælges på hjemmemarkedet ved afsætning til detailhandlere og til industrikunder og dels på et større antal eksportmarkeder. Sagsøgeren har i en årrække til sin bogføring og fakturering benyttet en

Philips kontorcomputer P 358. I denne registreres elektronisk en række data vedrørende sagsøgerens produkter, herunder ved hjælp af koder skindsorter, farve m.v. Endvidere kan indkodes de af sagsøgeren anvendte differentierede rabatter til forskellige kategorier af kunder, de varierende provisionssatser, der er aftalt for forskellige salgskanaler, og de valutakurser på grundlag af hvilke udfaktureringen til eksportmarkederne fastsættes. På grundlag af disse indtastede oplysninger foretager computeren automatisk udskrivning af fakturaer med udregning af pris i dansk eller udenlandsk valuta, angivelse af varens art, farve m.v. i fakturetekst og for eksportmarkederne omregnet til den relevante valuta. Anlægget kan udskrive opstillinger af statistisk art og foretager i øvrigt automatisk bogføring af debitor- og kreditoronti, lige som virksomhedens hovedbogholderi føres derpå. Der anvendes kontokort.

I forsommeren 1982 kom sagsøgeren i kontakt med sagsøgte, da man var blevet interesseret i at udskifte det eksisterende anlæg med et af de af sagsøgte forhandlede. En konsulent fra sagsøgtes firma aflagde besøg på sagsøgerens virksomhed, og den 3. juni afgav sagsøgte et tilbud til sagsøgeren om levering af en UNIMAT-microcomputer og en Microline 82 A printer for en pris af 49.200,00 kr. incl. systemarbejde, programmering, levering og igangsætning. Tilbuddet omfattede ikke disketter og etableringsomkostninger. Samtidigt afgav sagsøgte tilbud om at udføre elektronisk databehandling på grundlag af sagsøgerens forventede arbejde med faktureringscomputeren. Den elektroniske databehandling skulle ske på grundlag af LODS 10 regnskabssystemet. Tilbuddet accepteredes, og den 10. august installeredes faktureringscomputeren. Fra juli måned afholdtes på sagsøgerens virksomhed en række møder mellem en konsulent fra sagsøgte og ansatte i sagsøgerens bogholderi, hvor man drøftede den nærmere udformning og igangsættelsen af regnskabssystemet. Efterhånden som man forsøgte at over-

føre data fra sagsøgerens hidtidige Philipsanlæg til det nye, viste det sig, at det nye ikke havde samme kapacitet som det gamle til at foretage den automatiske fakturering, som sagsøgeren hidtil havde anvendt. Blandt andet kunne det ikke rumme udspecificering af farver og sorter, foretage automatisk beregning af provision eller beregne fakturabeløb i fremmed valuta. Ved skrivelse af 18. februar 1983 hævdede sagsøgeren handelen under henvisning til, at anlægget ikke kunne anvendes i virksomheden og ikke opfyldte det, som var lovet i tilbuddet af 3. juni 1982. De 67.271 kr. var blevet betalt 30/11-1982.

Da sagsøgte ikke ville anerkende ophævelsen, anlagde sagsøgeren denne sag, hvorunder han har gjort gældende, at der, da computeren er uanvendelig til sagsøgerens formål, er bristet en væsentlig forudsætning for købet af anlægget og for indgåelsen af aftalen om databehandling. Risikoen for denne forudsætnings svigten må hvile på sagsøgte, der som professionel sælger af EDB-udstyr har haft adgang til at undersøge og direkte er blevet forevist et materiale hidrørende fra det af sagsøgeren hidtil anvendte system, som klart har vist sagsøgtes konsulent, eller i hvert fald har burdet gøre det, hvilke forventninger sagsøgeren måtte have til det nye anlæg.

Sagsøgte har påstået frifindelse og har til støtte herfor anført, at der ikke foreligger bristede forudsætninger, som har været væsentlige og kendelige for sagsøgte og har kunnet berettigede til hæveadgang. Tilbuddet er ikke afgivet på grundlag af sagsøgtes indgående undersøgelser på sagsøgerens virksomhed, men på grundlag af de af sagsøgeren selv meddelte oplysninger. Aftalerne er indgået på grundlag af et udførligt specificeret tilbud, der nøje har beskrevet de ydelser, som sagsøgtes anlæg ville kunne præstere. Sagsøgeren har ikke oplyst sagsøgte om de forventninger, man havde til det nye anlæg, og risikoen for de svigtende forudsætninger må derfor alene påhvile sagsøgeren.

I sagsøgtes tilbud af 3. juni 1982 om udførelse af elektronisk databehandling og om levering af UNIMAT-computeren er bl.a. anført følgende:

"Hermed fremsender vi ifølge aftale ved behageligt møde på Deres kontor en oversigt over de omkostninger, der vil påløbe ved udførelse af elektronisk databehandling for Deres virksomhed.

1. SYSTEMET

Opgaven løses ved kørsel på det af S udviklede standardsystem

LODS 10.

Systemet består af en række moduler, der individuelt kan sammensættes, således at netop Deres behov for information dækkes. I Deres virksomhed foreslås følgende moduler anvendt:

Debitorbogholderi
Hovedbogholderi
Statistiksystem

.....

2. DATAMÆNGDER

Som grundlag for vurdering af opgavens omfang er følgende datamængder og antal konti opgivet af Dem:

Antal bilag pr. måned:

Salgsfakturaer	300
Gnsn. antal varelinier	10
Kasseposterings debitorer	400
Hovedbogsposterings	500

Antal konti:

Debitorkonti ialt	1.000
Heraf m/saldo	300
Hovedbogskonti ialt	250
Heraf m/bevægelse	100
Varekonti	500

.....

UNIMAT-faktureringscomputer:

Som faktureringscomputer har vi fornøjelsen at kunne tilbyde Dem ovennævnte, som består af:

1 centralenhed med 48KB
Alfanumerisk tastatur
2 diskettestationer
Dataskærm med 24 linier á 80 tegn
1 Mikroline 82 A printer

Pris: kr. 49.200,00.

I prisen er inkluderet systemarbejde, programmering, levering og igangsætning.

.....

UNIMAT-faktureringscomputeren er specielt programmeret til S's systemer, og det betyder for Dem, at De kan være helt sikker på at få en gennemprøvet totalløsning.

På UNIMAT er indbygget flere kontrolmuligheder, således at man opnår maksimal sikkerhed for fejlfri registreringer. Man kan på maskinen selv oprette og ændre konti, og det er muligt at registrere individuelle tekster på posteringer."

Den månedlige driftsudgift til sagsøgtes databehandling eller LODS 10-systemet var i tilbuddet anført til 2.509 kr. og etableringsudgifterne til 6.062 kr.

Den 8. juli 1982 afholdtes et møde i sagsøgerens firma med deltagelse af direktør K1, bogholder K2, revisor Y og konsulenterne S1 og S2 fra det sagsøgte firma. Sidstnævnte tilsendte dagen efter sagsøgeren et 4 siders referat af det på mødet drøftede. Det fremgår heraf, at man bl.a. drøftede fakturering i fremmed mønt, bogføring af udenlandske debitorer, automatisk renteberegning, varekartotek, debitor-kartotek og automatisk bogføring af varesalget. Om varekartoteket var anført, at det skulle indeholde følgende oplysninger: varenummer, varetekst, salgspris, stykbeholdning samt eventuel kostpris. "Varenummer" var angivet med 6 cifre, hvoraf 4 cifre skulle udgøre løbenr., 1 ciffer vise pris/kvalitet/materiale/farve og 1 ciffer arten af vare, dvs. om det var 1. K, 2. Z, 3. Reparationer, 4. Diverse. Den 21. oktober havde S2 et møde hos sagsøgeren, og af et referat fremgår, at der bl.a. aftaltes ændring i "varenummer", som blev på 7 cifre, således at materiale og farve fik hvert sit ciffer. I et referat til sagsøgeren af et møde 26. november meddelte S2, at afvigende salgspriser for industrikunder i forhold til de normale listepreiser ikke kunne udregnes automatisk, men måtte indtastes manuelt. Ifølge referatet af et møde den 15. december drøftede man bl.a. fakturering af industrikunder, rabatter og varekartotek, og referatet indeholdte om de sidste punkter følgende:

"Rabatter:

Rabatter indtastes manuelt som totalrabat på fakturaen eller

som linierabatter.

Varekartotek:

En nøje gennemgang af Deres varenumre viser, at De har betydeligt flere varenumre end først antaget. Da der er en begrænsning på UNIMAT'en, som siger max. 1.200 varenumre, blev det aftalt, at De inden fredag den 17. december 1982 laver en opgørelse over antallet af numre, som De forventer at bruge fremover. Skulle denne opgørelse udmunde i, at der ikke er plads på UNIMAT'en, blev følgende løsninger foreslået:

- a) Varerne oprettes uden farve, men med materiale og salgspris. Herefter kan farven indtastes som tekstlinje under faktureringen.
- b) Alternativ omlægning til en maskine med mere kapacitet."

Den 15. januar 1983 skrev sagsøgeren således til sagsøgte:

"Med ref. til behagelig telefonsamtale d.d. bedes De venligst bekræfte, at firmaet K ved køb af større anlæg vil få det lev. modregnet til fuld indkøbspris.

Firmaet K er interesseret i at anskaffe et selvstændigt system som omtalt telefonisk. De bedes venligst orientere firmaet, hvor hurtigt S vil være leveringsdygtige, samt tilsende firmaet de for det nye anlæg relevante tekniske data.

Endeligt bedes De vejlede firmaet, hvorledes vi i den mellemliggende periode skal forholde os med hensyn til det af Dem lev. UNIMAT-system.

Det er vores håb, at De vil bidrage til, at den indgåede handel vil resultere i et funktionsdygtigt datasystem, som kan bidrage til et positivt samarbejde fremover."

Sagsøgte sendte den 3. februar sagsøgeren et tilbud på installation af et dataanlæg NCR 9010 - minidatamat - til en pris af 175.000 kr., hvori skulle fragt 49.200 kr. for tilbagekøb af UNIMAT-computeren.

Den 18. februar hævdede sagsøgeren handelen i sålydende skrivelse:

"Vi har modtaget Deres skrivelse af 3. ds.

Vi finder ikke, at spørgsmålet om eventuelt køb af et nyt anlæg, der tidligst kan leveres til august, kan kædes sammen med afviklingen af det af Dem tidligere leverede anlæg, som vi ikke kan anvende, og ikke klare os med til august.

Det er gennem vores drøftelser blevet helt klart, og også erkendt af Dem, at det anlæg, som De har leveret, ikke kan anvendes i vores virksomhed, og at det ikke opfylder det, som var lovet i Deres brev af 3. juni 1982.

Vi må derfor ophæve denne handel og forlange, at De tager anlægget tilbage og godtgør os, de af os betalte kr. 67.270,80. Beløbet må vi forlange indbetalt inden udgangen af denne måned, naturligvis mod at anlægget står til Deres disposition.

De store omkostninger vi i øvrigt selv har afholdt, vil vi efter omstændighederne, og hvis spørgsmålet afvikles som ovenfor nævnt, selv bære.

Når dette spørgsmål er afviklet som ovenfor nævnt, vil vi vurdere Deres oplæg af 3. februar d.å. vedrørende et nyt anlæg, idet vi dog på grundlag af de uheldige erfaringer vi har haft i første omgang vil være nødt til at søge egen uafhængig rådgivning."

Sagsøgtes svar af 28. februar var sålydende:

"Vedrørende Deres brev af 18. februar 1983, hvori De ønsker at ophæve handelen omkring den af os leverede UNIMAT, skal vi herved meddele Dem, at vi ikke ønsker at tilbagetage det købte udstyr.

Leveringen af udstyret er sket baseret på vort tilbud af 3. juni 1982, hvoraf det fremgår, at Deres vareregnskab indeholder 500 lagerkonti.

Med dette antal varekonti ville det være muligt at køre systemet på den af Dem købte UNIMAT. Da det senere viser sig, at disse oplysninger omkring antallet af varekonti ikke er i overensstemmelse med de faktiske forhold, er dette ændrede forudsætninger, som De burde have gjort opmærksom på i tilbudssituationen.

Vi har derfor tilbudt Dem et større anlæg, som kan løse opgaven under de ændrede forudsætninger. Såfremt De ikke ønsker at gøre brug af dette tilbud, vil vi ikke tilbagekøbe den af Dem købte UNIMAT. Vi kan muligvis i den situation overveje at frigøre Dem for den indgåede databehandlingsaftale på vort LODS 10-system."

Sagsøgeren har under sagen begæret foretaget syn og skøn ved en af EDB-rådet udpeget skønsmand, hvilket mod sagsøgtes protest blev imødekommet i rettens kendelse af 17. oktober 1984.

Sagsøgerens spørgsmål til skønsmanden var følgende:

"Spørgsmål 1: Skønsmanden bedes foretage en sammenligning af firma K's hidtidige bogførings- og faktureringsanlæg Philips kontorcomputer P 358's og den af S leverede 90.921 UNIMAT-faktureringscomputers kapacitet med hensyn til

- 1) fakturering, herunder specifikation og fakturering af individuelle salgspriser for industrikunder, fordelingen af salget til industrikunder, fordelingen af Galleri K og Z, automatisk registrering, beregningen og

udskrivning af rabat, automatisk registrering, beregning og udskrivning af forhandlerprovision, automatisk fakturering med udregning af priser i dansk eller udenlandsk valuta, angivelse af varens art, farve m.v. i fakturatekst, for eksportmarkederne automatisk omregnet til den relevante valuta, samt udarbejdelse af statistiske oplysninger om fordelingen af salget på enkelte repræsentanter, på kategorier af kunder og på produkter,

- 2) debitorkontering, automatisk bogføring af debitorkonti, antallet af debitorkonti, muligheden for indtastning af specificerede kundeoplysninger inden for hvert kundennummer,
- 3) varekontering, antallet af varekonti, muligheden for indtastning af oplysninger om varens løbenummer, fabrikat, pris, kvalitet, materiale og farve,
- 4) hovedbogholderi, konteringsmuligheder, specifikation af kunder (udenlandske kunder/industrikunder), specifikation af salg i fremmed mønt og automatisk renteberegning i dansk og fremmed mønt."

Sagsøgtes spørgsmål var følgende:

"5.

Syns- og skønsmanden bedes oplyse, hvad en Philips kontorcomputer, P 358, kostede den 3. juni 1982.

6.

Såfremt den pågældende computer ikke var på markedet på dette tidspunkt bedes det oplyst, hvad den nærmest tilsvarende computer kostede på det pågældende tidspunkt.

7.

Syns- og skønsmanden bedes endvidere oplyse, om der inden for EDB-branchen findes kutyme for, at en leverandør af et EDB-anlæg har pligt til at foretage en indgående undersøgelse af kundens hidtidige anlægs kapacitet, uden at der foreligger særskilt aftale herom.

Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, bedes det oplyst, om leverandøren af EDB-anlægget er berettiget til at beregne sig vederlag for en sådan undersøgelse."

Skønsmanden konsulent, cand.scient.oecon. B har i sin erklæring af 25. januar 1985 givet en beskrivelse af de 2 EDB-maskiner og deres funktioner. Han har ikke besvaret spørgsmålene enkeltvis i nummerorden, idet han har fundet nogle af dem meget omfattende og for overskuelighedens skyld har opdelt dem. Erklæringen slutter med følgende sammenfatning:

"8. SAMMENFATNING

Når der ses bort fra den lidt langsommelige betjening af P

358-systemet, dækker dette system K's behov. Derfor sammenlignes UNIMAT-systemet i forhold til P 358-systemet.

8.1. Systemløsning

UNIMAT-systemet vil medføre en forsinkelse af en række forretningsgange, idet databehandlingen skal foregå månedligt eller ugentligt hos S.

8.2. Hukommelse

Med den opbygning varekartoteket har i LODS 10-standardsystemet, er kapaciteten af UNIMAT'ens diskettestationer for lille til K's behov.

8.3. Nummersystemer og kartoteker

Nummersystemet og kartotekerne på UNIMAT'en kan ikke rumme de oplysninger, der er nødvendige for automatisk at udføre en række funktioner så som fakturering med rabat, tilskrivning af sælgerprovision og fakturering i fremmed valuta.

8.4. Funktioner

På grund af manglende oplysninger er det som nævnt ikke muligt at udføre visse funktioner. Funktioner som fakturering til rabatpris og fakturering i fremmed valuta kan udføres, men som manuelle rutiner.

Statistikmulighederne på UNIMAT'en/S er begrænset af manglende oplysninger. På de oplysninger, der er registreret i systemet, er der til gengæld næsten ubegrænsede statistikmuligheder."

Spørgsmålene 5-7 er særskilt besvaret således:

"7.12. Pris på Philips kontorcomputer d. 3. juni 1982 (5)

Den pågældende fakturerings- og bogholderimaskine er udgået af Philips program for mere end 5 år siden.

7.13. Prisen på et tilsvarende anlæg (6)

På det pågældende tidspunkt var kontokortbaserede faktureringsautomater stort set blevet udkonkurreret af mini- og microcomputere. Det er derfor mest nærliggende, at sammenligne med en microcomputer. Denne skulle i så tilfælde have et større sekundært lager end den af S leverede UNIMAT. Med 5 mill. karakterer kostede en sådan computer ca. 70.000 kr. Hertil kommer programmer til fakturering og bogholderi, som ville koste ca. 20.000 kr.

Hvis disse priser skal sammenlignes med UNIMAT-løsningen, skal udgiften til databehandlingen hos S tages i betragtning.

7.14. EDB-branchens kutyme vedrørende undersøgelse og rådgivning (7)

Dette spørgsmål falder efter min mening uden for skønsmændens område, og der henvises derfor til EDB-systemleverandørernes Forening, Borgergade 30 st., 1300 Kbh. K eller til EDB-rådet."

Sagsøgeren K1 har forklaret, at han har drevet sin virksomhed med salg af lædervarer siden 1950. Han har ca. 500 varekonti, dvs. ca. 500 modeller i kufferter og tasker, og hver model findes i forskellige materialer og farver. Philipscomputeren havde i 1982 været brugt i firmaet i ca. 10 år, og den fungerede stadig udmærket, og den dækkede deres behov, idet den havde alle de for firmaet nødvendige funktioner. På grund af sin alder var den ret langsom, og når der blev faktureret på den, kunne der ikke samtidig bogføres, hvilket var et irritationsmoment. Han var derfor interesseret i at få en nyere maskine med mulighed for at få noget af det regnskabsmæssige lavet uden for huset. Revisor Y fortalte, at han selv havde en computer fra det sagsøgte firma, og derfor kom sagsøgeren i kontakt med dette firma. Konsulent S1 kom på virksomheden flere gange, og ved det første møde sagde sagsøgeren til ham, at han havde fri adgang til at undersøge Philipsmaskinen, og at alle kontokort og bilag i bogholderiet var til hans disposition til gennemgang. Han kan ikke i dag huske, hvorledes ordene faldt, men han tilkendegav over for S1, at opgaven var at få en maskine, der kunne mere, end den man havde. Han husker ikke i dag, om han har talt med S1 om, at der var 500 varekonti med underliggende numre til specifikation af materialer, farver osv., men det fremgik klart af de bilag og fakturaer, som var stillet til S1's rådighed. På mødet med S2 den 8. juli, blev alle konti grundigt gennemdrøftet, således som det også fremgår af referatet. Han har ingen særlig EDB-erfaring selv, men han havde fuld tillid til, at det sagsøgte firma som et ekspertfirma ville levere et anlæg, som han kunne bruge. Den leverede maskine kan ikke bruges af firmaet, fordi den ikke kan rumme de 500 varekonti, som man har brug for. Havde det alene været problemet med provisionen til repræsentanterne og de forskellige rabatter til de forskellige kunder, som på den nye maskine skulle indtastes manuelt, havde man nok klaret

det og havde kunnet bruge maskinen. Efter at det i december måned var blevet klart, at den leverede maskine ikke kunne bruges, håbede han fortsat på at få en løsning på problemerne. I januar måned tilbød det sagsøgte firma ham en større maskine, som ikke havde været på markedet, da han havde bestilt UNIMAT'en. Han regnede i begyndelsen med, at den kunne leveres i løbet af 1 måned eller 2, men da det viste sig, at den først kunne leveres langt hen på året, opgav han tanken om fortsat at forsøge en løsning med sagsøgte, og herefter hævede han handelen. Sagsøgte havde i januar talt om en langt hurtigere levering end den 15. august. Sagsøgeren mener ikke, at man var bagud med bogføringen i sommeren 1982.

Direktør S3 har forklaret, at han i 1982-83 var økonomi-direktør i det sagsøgte firma, og han kom først ind i sagen, da tvisten var opstået. Firmaet sælger standard datasystemer, især til industrivirksomheder, og leverer ikke skræddersyede systemer. Det fremgår også af det tilbud, som sagsøgeren fik, at det drejede sig om et standardsystem. Man leverede en standardmodulkasse, og de enkelte moduler kan så sammenstilles på forskellig måde, således at man dækker kundens individuelle behov. En microcomputer som den af skønsmanden omtalte med 5 mill. karakterer havde sagsøgte ikke i 1982-83. Det tilbudte anlæg til 175.000 kr. er mere avanceret end anlægget med de 5 mill. karakterer. Repræsentantens avance ved salg af en maskine til 49.500 kr. er naturligt mindre, end avancen ved salg af en dyrere maskine. Det er derfor vigtigt for den enkelte sælger at holde styr på sit tidsforbrug, for ellers forsvinder avancen.

S1 har forklaret, at han i 1982 var salgskonsulent i sagsøgtes handels- og industriafdeling i X-by. Revisor Y kontaktede ham og sagde, at sagsøgeren havde et anlæg, som han ønskede udskiftet. Vidnet husker ikke, om der blev givet nogen begrundelse. Han aflagde et besøg på sagsøgerens virksomhed, inden han afgav tilbuddet. Under besøget talte han med

sagsøgeren og muligvis også med bogholderen. Y var til stede. Mødet startede med, at sagsøgeren fortalte om sin virksomhed i almindelighed. Herefter talte de om sagsøgerens datamængde generelt. Ud fra de givne data vurderede vidnet, at UNIMAT'en havde tilstrækkelig kapacitet og sagtens kunne løse de opgaver, som var i sagsøgerens virksomhed. Han fik ingen dybere indsigt i bogholderiet. Det er nok muligt, at han har set fakturaer, men han ved ikke, om det var ved det møde eller senere. Han havde intet nærmere kendskab til den Philipscomputer, som sagsøgeren havde stående. Han kendte kun navnet. Det blev på mødet oplyst, at antallet af varenumre var 500, men der blev intet oplyst om undernumre. Han erindrer ikke, om der blev talt om, at der inden for de enkelte varenumre var specifikationer. Det har nok været omtalt, men han ved det ikke. Han er helt sikker på, at man ikke omtalte provision til sælger eller automatisk rabat. Det er normale ting og er som regel ikke noget problem. UNIMAT-computeren kan klare rabattræk. Der blev ikke talt om industrikunder ctr. detailkunder. Det blev på mødet nævnt, at UNIMAT'en var en standarddatamat med et standardprogram. Man talte ikke om anlæggets præstationer. Han husker ikke, om der var møder efter tilbuddets fremsendelse og inden underskriften, men han var med til det såkaldte overdragelsesmøde den 8. juli som sælgerkonsulent. Han er ikke af sagsøgeren blevet stillet over for et krav om, at den nye maskine skulle kunne det samme som den gamle. Det var vidnet, som i februar 1983 fremsendte tilbuddet på den nye maskine af mærket 9010, efter at S2 havde meddelt ham, at sagsøgeren gerne ville have en alternativ løsning. Han kendte sagsøgerens behov fra tidligere og foretog intet nyt besøg. Maskinen kunne være blevet leveret efter den 1. august. Han er uddannet på Niels Brock og har været selvstændig inden for detailhandel. Han blev ansat i det sagsøgte firma den 1. juni 1980 og har gennemgået diverse kurser. Hans nøjagtige titel er EDB-salgsmedarbejder.

Grundlaget for hans vurdering af sagsøgerens behov var det ene ovenfor omtalte møde.

S2 har forklaret, at han er ansat som ekstern systemkonsulent i det sagsøgte firma, og hans arbejde består i opstart af kunderne. Hans første besøg hos sagsøgeren var det såkaldte overdragelsesmøde den 8. juli 1982. Han havde lavet et programmeringsoplæg, og man drøftede herefter de forskellige punkter, der er anført i hans referat af 9. juli. Under drøftelserne om varekartoteket talte man om, hvor mange cifre der skulle være i varenummeret. Man var inde på, at nummeret skulle bestå af et løbenummer + 1 ciffer, der skulle dække farve- og skindtype. Han fik at vide, at man ikke kom over 500 varenumre. Efter hans opfattelse er en vareartikel lig med 1 nummer. Han spurgte udtrykkeligt, om de nu var sikre på, at der ikke blev mere end 500 numre, når man kombinerede farve og materiale. Sagsøgeren sagde nej hertil, og der kom en bemærkning om, at han jo selv kunne gå ind i udstillingslokalet og se efter. Han gennemgik fakturaer og så også vare- og debitor kontokort under mødet. Der blev talt om rabatter, og vidnet nævnte, at individuelle rabatter skulle indtastes manuelt, hvilket der ingen bemærkninger kom til. Hans mødereferat blev ikke kommenteret fra sagsøgerens side. De havde forventet at kunne starte den 1. september, og det blev aftalt, at maskinen skulle afleveres så hurtigt som muligt. I begyndelsen af august måned afleverede sagsøgte programmerne og maskinen, og vidnet gav instruktion omkring den 6.-7. august. Derefter hørte han intet fra sagsøgeren, hvorfor han engang i september måned kontaktede firmaet og talte med bogholderen. Hun havde på det første møde oplyst, at de var ca. 2 måneder bagud med bogholderiet, og i september meddelte hun, at hun ikke havde haft tid til at gå i gang med den nye maskine, da hun fortsat var bagefter. I oktober måned ringede hun og bad om et nyt møde, hvilket førte til mødet den 21. oktober. Sagsøgeren var ikke indblandet i drøf-

telserne den dag. Man gik ud fra det på julimødet drøftede, og de ændringer, der blev foretaget, skete på baggrund af ønsker af en ny revisor, som havde afløst Y. Vidnet husker ikke, om man drøftede antallet af varenumre, men der var på det tidspunkt ingen advarsel om, at der ville blive problemer her. I november måned kom problemet om fakturering af afvigende salgspriser til industrikunder og detailkunder, hvilket førte til et møde den 26. november, hvorefter vidnet i referatet herfra meddelte, at disse afvigende priser måtte indtastes manuelt. Først i slutningen af oktober og hen i november måned begyndte nogle af de ansatte på sagsøgerens virksomhed at programmere til de nye anlæg, dvs. oprette varenumrene. Han fik på et tidspunkt en telefonopringning, hvor han første gang hørte om problemet og fik at vide, at der nemt kunne blive tale om, at man skulle bruge over 2.000 numre. Herefter fulgte mødet den 15. december, hvor han i sit referat kom med 2 alternative løsninger. Han blev spurgt, om der var andre maskiner, og fortalte da om den nye minidatatamat 9010. Da sagsøgeren viste sig interesseret i en sådan maskine, blev sagen overgivet til salgsafdelingen. På det tidspunkt var leveringstidspunktet for denne maskine 1. maj, men han husker ikke, om han har nævnt den dato over for sagsøgeren. Det var vidnets opfattelse, at sagsøgeren var meget interesseret i at få en selvstændig løsning, hvor man kunne køre det hele hjemme. Inden problemet med den manglende kapacitet til varenumre opstod, havde sagsøgeren accepteret, at der ved faktureringen af de tidligere omtalte forskellige rabatter til industri- og detailkunder, og af provisionen til sælgerne skulle indtastes noget manuelt. Normalt gør vidnet meget ud af varenumrene, når han aftaler den endelige programmering med nye kunder. Han har aldrig været ude for, at et varenummer var en bestemt vare. Ordet varekonti siger ham intet. Han lægger mere i ordet varenumre. Årsagen til at man først så sent blev klar over kapacitetsproblemet var, at man i det sagsøgende firma kom så sent i gang med programmer-

ringen. Der gik fra slutningen af oktober til midten af december, før man blev klar over manglen. Han kender ikke sagsøgerens Philipscomputer.

Der er som bilag 1 og 2 fremlagt en fakturakopi og et varekontokort.

Skønsmanden har i sin erklæring anført følgende om varenummersystemet i de 2 maskiner:

"7.2. Vareoplysninger for hvert varenummer (3)

p 358.

Varekortet indeholder:

- Varenummer 8 cifre indkodet med en varegruppe
- Varekode 6 cifre, som bl.a. indeholder en detailprisgruppereference, dvs. henvisning hvilken detailpris i detailprisregistret varen skal faktureres til
- Kostpris
- Varebetegnelse
- Farvekoder (max. 6)
- Transaktioner (op til 40) indeholdende:
 - . dato
 - . bilagsnummer
 - . farve for den pågældende transaktion
 - . antal tilgang/afgang
 - . beholdning
 - . beholdning af hver af de seks farver.

I tilknytning til varekortene opbevares i den primære hukommelse et detailprisregister med op til 50 detailpriser. Salgsprisen er således ikke angivet i vareregistret, men hentes fra dette register. Dette betyder, at prisændringer kun skal foretages i disse "centrale" priser.

UNIMAT

- Varenummer, 7 cifre
- Varebetegnelse
- Salgspris
- Kostpris
- Beholdning

Kommentar

Opbygningen af vareregistret på P 358 med de 6 varer på samme varenummer, er ikke almindelig. Forholdet fremgår imidlertid tydeligt af bilag 1 og 2 i sagens akter. Varenummeret er opbygget efter et system, der angiver varens fabrikat, model og størrelse. Hvis K har 500 varer, der er forskellige på disse karakteristika, skal der altså benyttes 500 varenumre. Hvis der tages hensyn til farven, skal der i et normalt vareregnskab benyttes 3.000 varenumre, men da denne oplysning er registreret i P 358-systemet, kan dette system nøjes med 500 varenumre."

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand yderligere anført, at det var en væsentlig forudsætning for ham, at det nye anlæg havde i hvert fald samme kapacitet som det gamle og helst var bedre. Sagsøgtes tilbud omtaler en løsning, der kan dække hans individuelle behov, og han måtte, efter at sagsøgtes medarbejder havde haft mulighed for at sætte sig ind i det gamle system, forvente, at det nye ville svare til firmaets behov. Det må være en for sagsøgte kendelig forudsætning, at et nyt anlæg ikke bevirker en teknisk tilbagegang. Sagsøgte har gennem markedsføring og tilbud præsenteret sig som sagkyndig og har et specialkendskab til dette teknisk set vanskelige dataområde, som sagsøgeren ikke som almindelig forbruger kan have. Den teknisk indviklede karakter i sådanne handler må stille strenge krav til en sælgers undersøgelses- og oplysningspligt over for køberen og må i et tilfælde som det foreliggende bevirke, at sælgeren må bære risikoen for, at køberens forudsætninger ikke har kunnet opfyldes.

Sagsøgte har til støtte for sin frifindelsespåstand yderligere anført, at det af tilbuddet klart fremgår, at der tilbydes et standardanlæg, og sagsøgeren har ikke kunnet have nogen forventning om et individuelt tilpasset system. Tilbuddet omtaler 500 varekonti, og forskellen på varekonti og varenumre har ikke været kendelig eller relevant for salgskon-sulenten, der kun har haft belæg for at antage, at UNIMAT'ens kapacitet ud fra det af sagsøgeren oplyste var stort nok. Ved et anlæg til 49.000 kr. kan der ikke påhvile sælgeren en dybtgående analyse af køberens behov. Sagsøgte har ikke haft mulighed for at skaffe sig kendskab til sagsøgerens specielle forudsætninger, og det er ikke tilkendegivet hverken mundtligt eller skriftligt, at sagsøgeren lagde vægt på, at det nye apparat havde nøjagtig samme funktioner som det gamle, hvis varenummersystem i øvrigt efter skønsmandens udtalelse ikke var almindeligt. På grund af sagsøgerens egne forhold

blev denne forudsætning først kendelig på et sent tidspunkt. Der er ingen rimelig grund til at lægge risikoen for de svigende forudsætninger på sagsøgte. Der er særlige forhold i sagsøgerens virksomhed, og han har købt et standardprodukt til en forholdsvis beskeden pris. Sagsøgeren kunne i øvrigt ved at have foretaget mindre ændringer i sit bogholderi have anvendt maskinen.

Retten skal udtale:

Efter sagsøgerens forklaring må det lægges til grund, at det har været af væsentlig betydning for ham, at et nyt datasystem ikke ville medføre forringelse af det hidtidige systems kapacitet især med hensyn til specifikation inden for varegruppen. Selvom det ikke kan anses for godtgjort, at han inden tilbudsgivningen har tilkendegivet denne forudsætning for sagsøgtes repræsentant eller udtalt sig om, at det nye system skal kunne det samme som det gamle, må det være en for sagsøgte kendelig forudsætning, at en køber af et anlæg til afløsning af et bestående forventer i hvert fald samme tekniske kapacitet og ikke tilbagegang på væsentlige punkter, og at antallet af varenumre i et til et handelsfirma leveret system er af væsentlig betydning. Det må lægges til grund, at sagsøgeren, da det efter købet viste sig, at nogle funktioner, som tidligere blev udført automatisk, nu skulle indtastes manuelt, var indstillet på at acceptere dette, og at det først var ved konstateringen af den manglende kapacitet i varenumrene, at han erklærede ikke at kunne bruge UNIMAT'en.

Det må endvidere efter bevisførelsen lægges til grund, at sagsøgeren har stillet Philipscomputeren med dertilhørende bilag til rådighed for sagsøgtes repræsentanter, at han under tilbudsgivningen gav oplysning om 500 varekonti, og at han på mødet med S2 den 8. juli, hvor varenumrene blev drøftet, og hvor S2 havde lejlighed til at gennemgå fakturaer og varekonti, fastholdt tallet 500. Efter skønsmandens er-

klæring fremgår den specielle opbygning af vareregistret på Philips P 358 med 6 varer på samme varenummer tydeligt af faktura og varekontokort. Sagsøgerens oplysning om, at 500 varekonti var tilstrækkelig også med underafdelinger har således ud fra det af ham anvendte system været korrekt. Selvom der må gives sagsøgte medhold i, at der ikke ved salg af et anlæg som det pågældende kan stilles krav til sælger om forinden ud fra et eksisterende anlæg at foretage en dyberegående analyse af den potentielle købers behov, finder retten, at sagsøgte som særlig sagkyndig i et tilfælde som det foreliggende, hvor man er klar over betydningen af varenumrenes antal, og hvor en sagkyndig umiddelbart ud fra bilag til det eksisterende anlæg kan konstatere, at det hidtil anvendte varenummersystem har større kapacitet end det nye, burde have foretaget en nøjere gennemgang af de 2 nummersystemer med sagsøgeren i hvert fald senest ved overdragelsesmødet, således at problemet kunne være kommet frem inden leveringen af anlægget. Det kan ikke antages, at sagsøgeren som ikke EDB-sagkyndig har haft mulighed for at opdage manglen, før opretningen af det nye system begyndte. Retten finder, at sagsøgte efter de foreliggende omstændigheder som den teknisk sagkyndige er nærmest til at bære risikoen for, at sagsøgerens væsentlig og relevante driftsmæssige forudsætning svigtede, og den af ham foretagne ophævelse af handelen og den indgåede kontrakt om databehandling må derfor anses for at have været berettiget. Hans påstand vil herefter være at tage til følge i overensstemmelse med stævningen.

I de sagsøgte nedenfor pålagte sagsomkostninger er inkluderet skønsomkostninger med 15.273,86 kr.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Sagsøgte S skal inden 14 dage fra dommens dato mod udlevering af et stk. 90.921 UNIMAT-faktureringscomputer med tilhørende Microline 82 A printer og 30 minidisketter betale

sagsøgeren K ved fabrikant K1 67.271,00 kr. med sædvanlig procesrente heraf fra 20/12-1983, til betaling sker, samt anerkende, at parternes aftale af 9. juni 1982 om elektrokisk databehandling på LODS 10-regnskabssystem er uforbindende for sagsøgeren. Inden samme frist betaler sagsøgte i sagsomkostninger til sagsøgeren 23.500,00 kr.